FAKULTETI I SHKENCAVE ISLAME- SHKUP
ФАКУЛТЕТ ЗА ИСЛАМСКИ НАУКИ - СКОПЈЕ
FACULTY OF ISLAMIC SCIENCES – SKOPJE

KONFERENCË SHKENCORE NDËRKOMBËTARE

LIBRI I ABSTRAKTEVE TË PUNIMEVE SHKENCORE TË KONFERENCËS

MULTIKONFESIONALIZMI NË SHOQËRINË MULTIETNIKE DHE MULTIKONFESIONALE NË RMV

Shkup, 25 korrik 2020

CONFERENCE CHAIR

Assoc. Prof. Dr.sc. Shaban Sulejmani

Dean of the Faculty of Islamic Science – Skopje

SECRETARY OF THE CONFERENCE

Ass. Prof.Dr.sc. Muaz Agushi

SCIENTIFIC COMMITTEE

Assoc. Prof. Dr.sc. Abdulxhemil Nesimi

Assoc. Prof. Dr.sc. Hasan Xhilo

Assoc. Prof. Dr.sc. Muhamed Mustafa

Assoc. Prof. Dr.sc. Naser Ramadani

Assoc. Prof. Dr.sc. Shaban Sulejmani

Prof. Dr. Gjoko Gjorgjevski

Prof. Dr. Konstantin Minovski

ORGANIZING COMMITTEE

Assoc. Prof. Dr.sc. Ismet Osmani

Assoc. Prof. Dr.sc. Florim Idrizi

PËRMBAJTJA

MULTIKONFESIONALIZMI NË SHOQËRINË MULTIETNIKE NË REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT / MULTICONFESSIONALISM IN MULTIETHNIC SOCIETY IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA. Shaban SULEJMANI	3
RËNDËSIA E TOLERANCËS FETARE NË SHOQËRITË MULTIKONFESIONALE /THE IMPORTANCE OF RELIGIOUS TOLERANCE IN MULTI-CONFESSIONAL SOCIETIES. Fahrush REXHEPI	4
ЕВРОПСКОТО ИСКУСТВО СО РЕЛИГИСКАТА ЕДУКАЦИЈА / EUROPEAN EXPERIENCE WITH RELIGIOUS EDUCATION. Ѓоко ЃОРЃЕВСКИ	5
ЕТНИЧКАТА И РЕЛИГИОЗНАТА ОДДАЛЕЧЕНОСТ (ДИСТАНЦИЈА) ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА/ ETHNIC AND RELIGIOUS DISTANCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA. Константин МИНОСКИ	6
A MUNDET MODELI ISLAM I TOLERANCËS, MULTIKULTURALIZMIT E MULTIFETARIZMIT TË BËHET ALTERNATIVË E DEMOKRACISË?/ Fadil MALOKU	8
EDUKIMI MULTIKONFESIONAL NË SHOQËRINË GLOBALE/ MULTICULTURAL EDUCATION IN GLOBAL SOCIETZ. Siri HOXHA, Ervin MUÇO	10
ROLI I GJUHËS NË SHOQËRINË MULTIKONFESIONALE/ THE ROLE OF LANGUAGE IN MULTICONFESSIONAL SOCIETY. Muhamed MUSTAFI	12
MULTIKONFESIONALIZMI DHE MARRËDHËNIET MIDIS BASHKËSIVE FETARE/ MULTICONFESSIONALISM AND RELATIONS BETWEEN RELIGIOUS COMMUNITIES. Omer KAJOSHAJ	14
MULTIKONFESIONALIZMI DHE RAPORTET MIDIS BASHKËSIVE FETARE/ MULTICONFESSIONALISM AND RELATIONS BETWEEN RELIGIOUS COMMUNITIES. Abdulxhemil NESIMI	15

Mbështetur nga:

Република Северна Македонија
Министерство за култура

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Kulturës

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

316.743-021.463:28(497.7)
316.347.2(497.7)
316.647.5:2(497.7)

LIBRI i Abstrakteve të Punimeve Shkencore të Konferencës : multikonfesionalizmi në shoqërinë multietnike dhe multikonfesionale në RMV / conference chair Shaban Sulejmani. - Shkup : Fakulteti i Shkencave Islame, 2020 =Скопје : Факултет за Исламски Науки =Skopje : Faculty of Islamic Sciences. - 26 стр. ; 30 см

ISBN 978-608-66633-0-8

а) Мултикултураклни општества -- Етнички основи -- Исламски аспекти -- Македонија б) Меѓуетнички односи -- Толеранција -- Македонија в) Религија -- Толеранција -- Македонија

COBISS.MK-ID 52443141

MULTIKONFESIONALIZMI NË SHOQËRINË MULTIETNIKE NË RMV

Shaban SULEJMANI
Fakulteti i Shkencave Islame - Shkup, e-mail:
shaban.sulejmani@fshi.edu.mk

Abstrakt

Multikonfesionalizmi sot është një koncept pothuajse i pranuar në shoqëritë sekulare. Ajo përfshin pjesëmarrjen e barabartë të feve në jetën publike, ku ato kontribuojnë në humanizimin e marrëdhënieve njerëzore. Në Ballkan, e posaçërisht në Maqedoni, nuk mund të flitet për monizëm fetar, sepse multikonfesionalizmi ka qenë një traditë e trashëguar ndër vite që nga koha e sundimit otoman në këtë zonë. Sot, nuk mund të flasim për një shtet, një fe dhe një komb. Ky koncept është tejkaluar për shkak të realitetit të vërtetë multietnik dhe shumëkonfesional që hasim. Gjithashtu duhet të diktojë diskursin e një realiteti të tillë i cili nuk mund të vihet në masë të një niveli vetëm të projeksionit mendorë ose të një matricë ideologjike të pavarur nga ai realitet.

Fjalë kyçe: *multikonfesionalizmi, shoqëri shekullare, fe, koncept dhe multietnike*

MULTICONFESSIONALISM IN MULTIETHNIC SOCIETY IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Shaban SULEJMANI
Faculty of Islamic Sciences – Skopje, e-mail:
shaban.sulejmani@fshi.edu.mk

Abstract

Multiconfessionalism today is an almost accepted concept in secular societies. It involves the equal participation of religions in public life, where they contribute to the humanization of human relations. In the Balkans, and especially in North Macedonia, can not be spoken of religious monism, because multiconfessional has been a tradition inherited over the years since the time of Ottoman rule in the area. Today we cannot talk about one state, one religion, and one nation. This concept has been overcome due to the real multiethnic and the very confessional reality we encounter. It must also dictate the discourse of such a reality that cannot be placed on the mass of a single level of mental projection or of an ideological matrix independent of that reality.

Keywords: *multiconfessional, secular society, religion, concept and multiethnic*

RËNDËSIA E TOLERANCËS FETARE NË SHOQËRITË MULTIKONFESIONALE

Fahrush REXHEPI
Fakulteti i Studimeve Islame – Prishtinë, e-mail: fahrush.rexhepi@msn.com

Abstrakt

Punimi "Rëndësia e tolerancës fetare në shoqëritë multikonfesionale" ka për qëllim hulumtimin, analizën dhe roli e tolerancës fetare në shoqëritë multietnike dhe multikonfesionale në Maqedoninë e Veriut në të cilën jetojnë disa komunitete si: maqedonas, shqiptar, turq, boshnjak, vlleh, serb, rom etj. Ideja e ndërtimit të paqes dhe tolerancës në shoqëritë multietnike dhe multikonfesionale zakonisht merret si mostër apo si model nga disa vende demokratike te botës perëndimore. Mirëpo, ne mendojmë se edhe roli i feve dhe toleranca fetare është mjaftë i rëndësishëm në vendet dhe shoqëritë ku jetojnë komunitetet e ndryshme fetare dhe etnike. Toleranca dhe dialogu mes popujve dhe shoqërive me diversitete të ndryshme kulturore dhe fetare është në të vërtetë synim dhe një sfidë për të gjitha shoqëritë e rajonit te Ballkanit, por edhe më gjerë. Prandaj, angazhimi i institucioneve fetare, angazhimi i institucioneve akademike shkencore, në këtë rast edhe i Fakultetit të Shkencave Islame në Shkup në zhvillimin e proceseve të paqes, tolerancës dhe të dialogut ndërfetar, politik dhe shoqëror, mund të themi se është një vlerë më shumë për emancipimin e shoqërisë jo vetëm në Maqedoninë e Veriut, por edhe në rajonin e Ballkanit dhe të Evropës në përgjithësi.

Fjalë çelës: *Tolerancë, multikonfesionale, shoqëri, analizë, fe*

THE IMPORTANCE OF RELIGIOUS TOLERANCE IN MULTICONFESSIONAL SOCIETIES

Fahrush REXHEPI
Faculty of Islamic Studies - Prishtina, e-mail: fahrush.rexhepi@msn.com

Abstract

The scientific paper "The importance of religious tolerance in multi-confessional societies" aims to research, analysis, and the role of religious tolerance in multiethnic and multi-confessional societies in Northern Macedonia where several communities live: Macedonian, Albanian, Turkish, Bosnian, Serb, Bosnian Roma, etc. The idea of building peace and tolerance in multiethnic and multi-confessional societies is usually taken as a model by some democratic countries in the western world. However, we think that the role of religions and religious tolerance is also very important in countries and societies where different religious and ethnic communities live. Tolerance and dialogue between peoples and societies with different cultural and religious diversity is in fact a goal and a challenge for all societies in the Balkan region and beyond. Therefore, the engagement of religious institutions, the engagement of academic scientific institutions, in this case, the Faculty of Islamic Sciences in Skopje in the developing of processes of peace, tolerance and interfaith, political and social dialogue, we can say that it is one more value for the emancipation of society not only in Northern Macedonia but also in the Balkan region and Europe in general.

Keywords: *Tolerance, multiconfessional, society, analysis, religjion*

ЕВРОПСКОТО ИСКУСТВО СО РЕЛИГИСКАТА ЕДУКАЦИЈА

Ѓоко ЃОРЃЕВСКИ

Православен Богословски Факултет "Св. Климент Охридски"-Скопје, е-маил: gjoko.gjorgjevski@pbf.edu.mk

Апстракт

Преку изборот на оваа тема се прави обид да се даде преглед на образованието за религијата во европските училиштата, коешто претставува широк спектар на различни решенија. Причината за тоа се состои во разновидноста на образовните системи, потоа на односите меѓу државата и верските заедници, како и на различноста на националните религиозни истории. Во некои европски земји програмата за религиската настава зависи од самиот Устав, некаде, пак, таа е условена од потпишаните конкордати, или, пак, се темели врз договорниот однос меѓу верските заедници со државата. Во разни земји различен е концептот и содржината на самиот предмет, а во последните децении сè повеќе се инсистира на граѓанската и етичката улога на религиозното образование, перципирано како можен квалитетен придонес кон мирен соживот во услови на зголемената разновидност на религиозни и нерелигиозни уверувања.

Клучните зборови: *устав, религиозно образование, верски заедници, религиозни истории*

EUROPEAN EXPERIENCE WITH RELIGIOUS EDUCATION

Gjoko GJORGJEVSKI

Orthodox Faculty of Theology, "St. Clement of Ohrid" – Skopje, e- mail: gjoko.gjorgjevski@pbf.edu.mk

Abstract

By choosing this topic, an attempt is made to give an overview of religious education in European schools, which represents a wide range of different solutions. The reason for this is the diversity of education systems, then the relationship between the state and religious communities, as well as the diversity of national religious histories. In some European countries, the curriculum for religious instruction depends on the Constitution itself, in some cases, it is conditioned by the signed concordats, or it is based on the contractual relationship between the religious communities and the state. The concept and content of the subject are different in different countries, and in recent decades the civic and ethical role of religious education has been increasingly insisted on, perceived as a possible quality contribution to peaceful coexistence in the face of increasing diversity of religious and non-religious beliefs.

Keywords: *constitution, religious education, religious communities, religious histories*

ЕТНИЧКАТА И РЕЛИГИОЗНАТА ОДДАЛЕЧЕНОСТ (ДИСТАНЦИЈА) ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Константин МИНОСКИ

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје,Филозофски факултет – Скопје, Институт за социологија, е-маил: konstantin@fzf.ukim.edu.mk

Апстракт

Во овој труд се осврнувам на етничката и религиозната оддалеченост на граѓаните во Република Македонија во периодот по распаѓањето на СФР Југославија. Во овој период македонското општество и држава се трансформираат од социјалистичко во капиталистичко, при што овој период на транзиција (кој за жал се уште не е завршен), во голема мера е обременет од меѓуетничките и религиските односи. Во овој контекст е важно да се истакне поврзаноста на етничката и религиозната идентификација, но и нивното политизирање. Односно, политичката плурализација прерасна во процес на етно-политичка мобилизација која во голема мера се темели на етничката и религиската оддалеченост.

Клучни зборови: етничка оддалеченост, религиозна оддалеченост, етно-политичка мобилизација, етнички идентитет, религиозност.

ETHNIC AND RELIGIOUS DISTANCE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Konstantin MINOSKI

University "St. Cyril and Methodius "in Skopje, Faculty of Philosophy – Skopje, Institute of Sociology, e-mail: konstantin@fzf.ukim.edu.mk

Abstract

In this paper, I refer to the ethnic and religious distance of the citizens in the Republic of Macedonia in the period after the fall of SFR Yugoslavia. In this period, the Macedonian society and state are transformed from socialist to capitalist, and this period of transition (which unfortunately is not over yet), is heavily burdened by interethnic and interfaith relations. In this context, it is important to emphasize the connection between ethnic and religious identification, but also their politicization. That is, political pluralism has grown into a process of ethnopolitical mobilization that is largely based on ethnic and religious distance.

Keywords: *ethnic distance, religious distance, ethnopolitical mobilization, ethnic identity, religiosity*

A MUNDET MODELI ISLAM I TOLERANCËS, MULTIKULTURALIZMIT E MULTIFETARIZMIT TË BËHET ALTERNATIVË E DEMOKRACISË?

Fadil MALOKU
Departamenti i Shkencave Sociale, Universiteti i Prishtinës,e-mail: fadil.maloku@uni-pr.edu

Abstrakt

Fundshekulli ynë siç e dimë të gjithë ishte periudhë e ndryshimeve të mëdha në gjithë botën edhe me vetë faktin se zhvillohej një revolucion i përgjithshëm kundër ideologjisë së komunizmit dhe platformës obskurante të luftës së ftohët, të cilat njerëzimit i sollën; mjerim, skamje, luftëra të pakuptimta, dhe varfëri morale e materiale, që të mbushnin mendjen se është fjala për një "fund të paparë të historisë", siç do të shprehej Frensis Fukajama**1)** figurativisht.

Ç' është më interesant, një vlerësim i ngjashëm, do të thoshim fatalist përkitazi me ndryshimet e mundshme dhe pasojat që do të sillnin ato me vete në sistemet e Evropës, thuhej edhe gjatë luftës së parë botërore. Bile atëbotë, ai vlerësim atëherë konsiderohej si luftë e fundit, luftë kundër të gjitha luftërave tjera të mëparshme që zhvillohej me motive të zgjerimit të demokracisë. Por ç' ngjau? Nuk ndodhi as "fundi" e as "fillimi i fundit"; demokracia, si alternativë modeste e ndërtimit të raporteve mes njerëzve, nuk u vendos! Në vend të sajë nëpër Evropë me gjuhën e dhunës u futën përbindëshat e komunizmit (1917) dhe fashizmit (1939). Lufta e dytë botërore, gjithashtu, nga historianët do të mbahet në mend me tensionimet dhe kërcimet globale që si pasojë e lindën luftën e ftohët, për të vazhduar luftërat ne Gji, në ish Jugosllavi (Kroaci, Bosnjë, Kosovë, bombardimi i Serbisë), në Afganistan, në Irak, në Ukrainë, në Siri.

Fjalët Kyçe*: Fundshekulli, Evropa Juglindore, Ish Jugosllavia, Lufta e Dytë botërore, lufta midis civilizimeve, islami dhe demokracia, qendra dhe periferia,"protestantizmi" islam, terrorizmi, ekstremizmi, etj*

A MUNDET MODELI ISLAM I TOLERANCËS, MULTIKULTURALIZMIT E MULTIFETARIZMIT TË BËHET ALTERNATIVË E DEMOKRACISË?

Fadil MALOKU
Department of Social Sciences, University of Pristine, e-mail: fadil.maloku@uni-pr.edu

Abstract

Our end of the century, as we all know was a period of major changes in the whole world with the fact that develop a total revolution against the communist ideology and platform obscurant the cold war, which brought humanity; misery, poverty, meaningless wars, and moral and material poverty, to persuade it comes to an "unprecedented end of history" as Francis Fukuyama **1)**would be expressed figuratively.

What is more interesting, a similar assessment, would say fatalistic regarding potential changes and consequences that would bring them with you to the systems of Europe, said during the First World War. Even at that time, that assessment then considered the last war, war against all other previous wars that developed figured expanding democracy. But what happened? It was not even the "end" or "beginning of the end"; Democracy, as a modest alternative of building relations between people, not set! Instead of thanks across Europe the language of violence entered the communist monsters (1917) and fascism (1939). World War II also historians will be remembered with the tensions and dances global due bore fight cold to continue the wars in the Gulf, the former Yugoslavia (Croatia, Bosnia, Kosovo, the bombing of Serbia) Afghanistan, Iraq, Ukraine, Syria.

Key Words: *The late, Eastern Europe, Former Yugoslavia, World War II, a war between civilizations, Islam and democracy, center and periphery, "Protestantism" Islamic, terrorism, extremism, etc.*

EDUKIMI MULTIKONFESIONAL NË SHOQËRINË GLOBALE

Siri HOXHA, Ervin MUÇO

Kolegji Universitar "Pavarësia Vlorë" – Vlorë, e-mail: siri.hoxha@unipavaresia.edu.al, e-mail: ervin.muco@unipavaresia.edu.al

Gjatë viteve të fundit, çështja e vendit të fesë në jetën publike është shfaqur në Evropë, në shoqëritë që, megjithëse gjithnjë e më laike, janë gjithnjë e më shumë kulturore dhe në kërkim të kuptimit. Debatet mbi kushtetutën e re evropiane, në lidhje me identitetin kulturor dhe fetar të Evropës, demonstruan qartë rëndësinë e çështjes dhe ndjeshmërinë ekstreme përreth tij në një Evropë të zgjeruar. Ngritja e fundamentalizmit fetar, politik dhe ideologjik, ka sulmuar vetë themelet e demokracive perëndimore duke ndikuar në këtë mënyrë në vendosjen e këtyre çështjeve në zemër të debatit publik. Si pasqyrë e shoqërisë, shkolla merret drejtpërdrejt me çështjen e vendit të fesë në jetën publike. Edhe pse nuk ka një dakordësi në lidhje me këtë çështje (jo vetëm për praninë dhe veshjen e simboleve fetare në shkollë, por edhe për statusin që duhet t'i jepet mësimit për fetë), çështjet marrin një kuptim krejt të ri kur shihen në perspektivën më të madhe të edukimit të qytetarëve që do të jetojnë dhe punojnë në shoqëritë gjithnjë e më shumë kulturore dhe kur feja shihet si një fakt kulturor dhe një fushë e njohurive që nuk mund të injorohet. Injoranca dhe mungesa e referencës kulturore i largojnë të rinjtë nga rrënjët e tyre dhe krijojnë probleme për ta në marrjen e njohurive bazë në lidhje me bashkëjetesën fetare. Më e rëndësishmja, ajo krijon themelet e jotolerancës dhe paragjykimeve. Mësimi për fetë dhe bindjet e tjera, së bashku me një objektiv më të gjerë të edukimit ndërkulturor dhe qytetarinë për të rinjtë, duhet të luajnë një rol

shumë të rëndësishëm në kthimin e këtij trendi. Sidoqoftë, qasjet ndaj edukimit fetar të adoptuara në shkollat shtetërore në Evropë kanë ende një mënyrë për të marrë këtë sfidë. Qasje të tilla janë shumë të larmishme dhe mbeten rrënjosur thellë në historinë dhe rrethanat e secilit shtet. Mësimdhënia mund të jetë rrëfyese ose jo rrëfyese, e detyrueshme ose fakultative, me ose pa një lëndë alternative. Gjithashtu, ajo mund të marrë formën e mësimit për fakte fetare dhe të jetë i integruar në lëndët ekzistuese. Mund të sigurohet nga rrëfimet e ndryshme, nga shteti ose përmes bashkëpunimit midis institucioneve fetare dhe shtetit.

Fjalë çelës: *edukim multikonfesional, laicizëm, tolerancë fetare, multikulturalizëm*

MULTICULTURAL EDUCATION IN GLOBAL SOCIETZ

Siri HOXHA, Ervin MUÇO
University College "Pavarësia Vlorë (Independence Vlora)" – Vlora, e-mail: siri.hoxha@unipavaresia.edu.al, e-mail: ervin.muco@unipavaresia.edu.al

In recent years, the issue of the place of religion in public life has appeared in Europe, in societies that, although increasingly secular, are increasingly cultural and in search of meaning. The debates over the new European constitution, regarding the cultural and religious identity of Europe, clearly demonstrated the importance of this issue and the extreme sensitivity around it in enlarged Europe. The rise of religious, political, and ideological fundamentalism has attacked the very foundations of Western democracies, thus influencing the placement of these issues at the heart of the public debate. As a reflection of society, the school deals directly with the issue of the place of religion in public life. Although there is no consensus on this issue (not only about the presence and wearing religious symbols in school, but also about the status that should be given to teaching about religions), issues take on a whole new meaning when viewed from the larger perspective of educating citizens who will live and work in increasingly cultural societies and when religion is seen as a cultural fact and a field of knowledge that cannot be ignored. Ignorance and lack of cultural reference take young people away from their roots and create problems for them in acquiring basic knowledge about religious coexistence. Most importantly, it lays the groundwork for intolerance and prejudice. Learning about religions and other beliefs, along with a broader objective of intercultural education and citizenry for young people, should

play a very important role in reversing this trend. However, approaches to religious education adopted in public schools in Europe still have a way of taking on this challenge. Such approaches are very diverse and remain deeply rooted in the history and circumstances of each country. Teaching can be narrative or non-narrative, compulsory or optional, with or without an alternative subject. It can also take the form of teaching religious facts and can be integrated into existing subjects. It can be provided by various narratives, by the state or through cooperation between religious institutions and the state.

Keywords: *multiconfessional education, secularism, religious tolerance, multiculturalism*

ROLI I GJUHËS NË SHOQËRINË MULTIKONFESIONALE

Muhamed MUSTAFI
Fakulteti i Shkencave Islame - Shkup, e-mail:
muhamed.mustafa@fshi.edu.mk

Abstrakt

Gjuha ka rëndësi të posaçme në të gjitha sferat e komunikimit dhe asgjë nuk mund të funksionojë pa përdorimin e saj, përndryshe, do të ishim memecë dhe do te duhej pantomime, që të kuptohemi në jetë.

Si në çdo fushë, ashtu edhe në fushën shoqërore, gjuha luan një rol të rëndësishëm për të patur mirëkuptim dhe mirëqenie ndërnjerëzore. Fenomenet shoqërore janë të ndryshme dhe brendia e tyre dallohet me koncepte multinacionale dhe mutikonfesionale, të cilat funksionojnë në bazë të gjuhës së përdorur për komunikim dhe bashkëpunim. Mënyra e funksionalizmit të gjuhës përcakton bashkëjetesën apo përçarjen dhe urrejtjen ndërkonfesionale shoqërore.

Urtësia e fjalëve dhe botëkuptimeve ndikon në formimin e një mirëkuptimit dhe tolerance ndërkonfesionale. Gjuha e matur, që përdoret ne shoqërinë e tillë, mundëson tejkalimin e morsmarrëveshjeve aktuale dhe mbizotërimin e paqes dhe tolerancës shoqërore.

Pra, nëse gjuha përdoret me mençuri dhe urtësi, atëherë garantohet roli dhe ndikimi konstruktiv i saj në harmoninë shoqërore ndërkonfesionale.

Fjalët kyçe: *Guha, roli, ndikimi, shoqëria, multikonfesionalizmi.*

THE ROLE OF LANGUAGE IN MULTICONFESSIONAL SOCIETY

Muhamed MUSTAFI
Faculty of Islamic Sciences – Skopje, e-mail:muhamed.mustafa@fshi.edu.mk

Abstract

Language is of special importance in all spheres of communication and nothing can work without its use, otherwise we would be dumb and need pantomimas to be understood in life.

In every field, as well as in the social sphere, language plays an important role in understanding and interpersonal well-being. Social phenomena are different and their content is distinguished by multinational and muticonconceptual concepts, which function is based on the used language for communication and collaboration. The mode of language functionalism determines coexistence or disruption and inter-confessional social hatred.

The wisdom of words and worldviews influences the formation of an interconnected understanding and tolerance. The measured language, used in a such society, enables the transcendence of current disagreements and the dominance of social peace and tolerance.

So, if the language is used wisely, then, its role and constructive influence on inter-confessional social harmony is guaranteed.

Keywords: *Language, role, influence, society, multiconfessionalism.*

MULTIKONFESIONALIZMI DHE MARRËDHËNIET MIDIS BASHKËSIVE FETARE

Omer KAJOSHAJ

e-mail: kajoshi@yahoo.com

Abstrakt

Gjatë gjithë historisë së njerëzimit u paraqit momenti ku dialogu nuk kishte alternativë. U pranua si domosdoshmëri nga të gjithë për të mirën e të gjitha palëve. Vetë natyra konfliktuoze e njeriut e bën atë të pashmangshme në momente të caktuara. Por, jo çdo herë dialogu përfundon në sukses, sepse kushtet që duhet plotësuar janë të shumta, e njeriu jo gjithmonë është i prirë të plotësoj kushte, e në veçanti kur ato shkaktojnë humbje të beneficioneve dhe privilegjeve. Aty ku sot më së shumti paraqitet nevoja për dialog është shoqëria multikonfesionale, si në rastin e Malit te Zi ashtu dhe vendet tjera Ballkanike. Këtu popujt jo vetëm se janë të ndarë në linja kombëtare por gjithashtu edhe fetare, e shpeshherë ato të dyja shihen si sinonime të njëra tjetrës. Nëse duam të kemi marrëdhënie të mira midis bashkësive fetare atëherë duhet të ketë dialog të mirëfilltë mes tyre, por jo të theksohet dialog ndërfetar, por, së pari ndërnjerëzor. Iniciativat globale për dialog ndërfetar, ku diskutohet për ngjashmëritë dhe dallimet ndërmjet feve nuk janë të duhura nëse nuk ekziston gatishmëria e diskutimit dhe dialogut për marrëdhëniet ndërnjerëzore, e trajtuar nga perspektiva humane, ku të gjithë njerëzit janë të barabartë me të drejta të barabarta. Njohja e cekët jo vetëm e fesë së tjetrit por edhe e vetja e bën të lehtë konfliktin ndërfetar, prandaj ngel prioritet i institucioneve fetare që të punojnë në afirmitetin e tolerancës reciproke ndërfetare. Fundi i shekullit të njëzetë dëshmoi manipulimin me ndjenjat fetare për arritje politike dhe hegjemoniale. Në emër të fesë u bënë masakra, të organizuara dhe koordinuara nga ateistët. Që kjo mos të përsëritet duhet dialog.

Fjalë çelës: *dialog, tolerancës, ndërfetar, multikonfesionale, ateist*

MULTICONFESSIONALISM AND RELATIONS BETWEEN RELIGIOUS COMMUNITIES

Omer Kajoshaj

e-mail: kajoshi@yahoo.com

Throughout the history of mankind the moment arose where dialogue had no alternative. It was accepted as a necessity by all for the good of all parties. Man's conflicting nature itself makes him inevitable at certain moments. But, not every time the dialogue ends in success, because the conditions to be met are numerous, and man is not always inclined to meet conditions, especially when they cause loss of benefits and privileges. Where the need for dialogue is most present today is the multi-confessional society, both in the case of Montenegro and other Balkan countries. Here peoples are not only divided along national but also religious lines, and often they are both seen as synonymous with each other. If we want to have good relations between religious communities then there should be genuine dialogue between them, but not to emphasize interfaith dialogue, but, first of all, interpersonal. Global initiatives for interfaith dialogue, where similarities and differences between religions are discussed, are not appropriate if there is no willingness to discuss and dialogue on interpersonal relations, treated from a human perspective, where all people are equal with equal rights. Shallow knowledge not only of the other's religion but also of oneself makes interfaith conflict easy, therefore it remains a priority of religious institutions to work on the affirmation of mutual interfaith tolerance. The end of the twentieth century witnessed the manipulation of religious sentiments for political and hegemonic achievement. Massacres were committed in the name of religion, organized and coordinated by atheists. For this not to be repeated, dialogue is needed.

Keywords: *dialogue, tolerance, interfaith, multi-confessional, atheist*

MULTIKONFESIONALIZMI DHE RAPORTET MIDIS BASHKËSIVE FETARE

Abdulxhemil NESIMI

Fakulteti i Shkencave Islame – Shkup, e-mail: abdulxhemil.nesimi@fshi.edu.mk

Abstrakti

Llojshmëria nuk është ide e re që ka arrit te ne pak kohë më parë, apo është parim kontradiktor i krijuar nga njeriu me qëllim që të adaptohet me dëshirën për dallim. Përkundrazi, është një parim hyjnor dhe ligj i përjetshëm në të cilën Zoti i Madhërishëm i ka krijuar të gjitha krijesat, kështu që njerëzit nuk do të jenë një lloj ose një model individual, por ato ishin dhe do të janë të ndryshëm, i cili fenomen i referohet thënies së Plotfuqishëm: *"O ju njerëz, vërtetë Ne ju krijuam ju prej një mashkulli dhe një femre, ju bëmë popuj e fise që të njiheni ndërmjet vete, e s'ka dyshim se te All-llahu më i ndershmi ndër ju është ai që më tepër është ruajtur (këqijat) e All-llahu është i dijshëm dhe hollësisht i njohur për çdo gjë."* (Kaptina el Huxhurat : 13). Teksti Kur'anor pohon rregull në këndvështrimin e përgjithshëm të njerëzve të ngjyrave dhe kombësive të ndryshme, në të njëjtën kohë pohon se diversiteti etnik dhe gjuhësor, ndryshimi kulturor dhe shoqëror në nivelin real nuk i shton asnjë vlerë këtij ndryshimi, pasi nuk është një ndarje midis kombeve dhe popujve, ose një arsye për të ndier superioritetin etnik ose kombëtar, apo duke përjetësuar armiqësi dhe urrejtje mes tyre. Përkundrazi, teksti kërkon që të përdoret ky ndryshim në njohje dhe bashkëpunim midis njerëzve, kulturave dhe civilizimeve. Njohja është cilësi që ka për synim në bashkëveprimin

pozitiv me tjetrin, duke përfituar nga përvoja e të tjetrit përmes konvergjencës, komunikimit dhe forcimit të marrëdhënieve njerëzve dhe bashkësive, qofshin ata religjioze për të arritur integrimin njerëzor. Sa i përket multikonfesionalitetit, do të thotë diversitet në fe, besim, ligje dhe kurikula që lidhen me të. Do të thotë të pranosh ekzistencën e diversitetit në përkatësinë fetare në një shoqëri, të respektosh këtë diversitet dhe të pranosh dallimin apo mosmarrëveshjen. Megjithatë, është e nevojshme të gjesh formula të përshtatshme për ta shprehur këtë brenda kornizës së përshtatshme dhe të favorshme në mënyrë që parandalon konfliktin fetar që kërcënon integritetin e shoqërisë. Nisur nga kjo, koncepti i diversitetit fetar kërkon që askush nuk mund të shfuqizojë askënd, dhe që të gjithë janë të barabartë në të njëjtën shoqëri nën sundimin e ligjit, të përkushtuar ndaj parimit të lirisë së mendimit dhe organizimit, duke u bazuar në dialog dhe duke shmangur detyrimin.

Fjalë kyçe: *Islam, multikonfesionalizmi, diversiteti, bashkësi, nacionalitet.*

MULTICONFESSIONALISM AND RELATIONS BETWEEN RELIGIOUS COMMUNITIES

Abdulxhemil NESIMI
Faculty of Islamic Sciences – Skopje, e-mail: abdulxhemil.nesimi@fshi.edu.mk

Diversity is not a new idea that has reached us a while ago, or it is a contradictory principle created by man in order to adapt to the desire for difference. Rather, it is a divine principle and eternal law in which God Almighty created all creatures, so people will not be one type or one individual model, but they were and will be different, , but they were and will be different, a phenomenon which refers to the saying of the Almighty: "O mankind, indeed We created you from a male and a female and made you into nations and tribes that you may know one another, and most surely with Allah is the most honest of you. he who is most guarded (against evil) and Allah is All-Knowing, All-Aware. (Chapter Al-Hujurat: 13). The Qur'anic text affirms order in the general view of people of different colors and nationalities, at the same time asserting that ethnic and linguistic diversity, cultural and social change at the real level does not add any values to this change, as it is not a division. between nations and peoples, or a reason to feel ethnic or national superiority, or perpetuating enmity and hatred between them. Rather, the text seeks to use this difference in recognition and cooperation between peoples, cultures, and civilizations. Cognition is a quality that aims at positive interaction with the other, benefiting from the experience of the other through convergence, communication, and strengthening relationships between people and communities, being they religious to achieve human integration. In terms

of multiconfessional, it means diversity in religion, belief, laws, and curricula related to it. It means accepting the existence of diversity in religious affiliation in society, respecting this diversity, and accepting differences or disagreements. However, it is necessary to find appropriate formulas to express this within the appropriate and favorable framework in order to prevent the religious conflict that threatens the integrity of society. Started from this, the concept of religious diversity requires that no one can abolish anyone and that all are equal in the same society under the rule of law, committed to the principle of freedom of thought and organization, based on dialogue and avoiding coercion.

Keywords: *Islam, multiconfessional, diversity, community, nationality*